TRANSPARENCY INTERNATIONAL UKRAINE

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ БІЗНЕСУ

щодо особливостей здійснення допорогових закупівель у системі ProZorro

У партнерстві з:

e-tender · ДЕРЖЗАКУПІВЛІ ОНЛАЙН · ZAKUPKI.PROM.UA · МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

ВСТУП

За ініціативою Transparency International Україна у партнерстві з електронними майданчиками zakupki.prom.ua, dzo.com.ua та e-tender.ua протягом 27 липня – 6 серпня 2017 року було проведено опитування з метою вивчення думки бізнесу з питання необхідності закріплення допорогових закупівель у ЗУ "Про публічні закупівлі".

МЕТОД ОПИТУВАННЯ

Он-лайн анкетування. Посилання на опитування було розіслано через e-mail розсилку майданчиків, представники бізнесу отримали запрошення на проходження опитування.

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ОТРИМАНИХ АНКЕТ: **891**

ОБМЕЖЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідженню властиві усі обмеження, притаманні будь-яким Інтернет-опитуванням. Додатково слід зауважити ряд проблем, пов'язаних з забезпеченням можливості участі усіх елементів генеральної сукупності в дослідженні. Тобто, опитування було надіслано для учасників, які зареєстровані на найбільших майданчиках, проте це не може гарантувати 100% покриття усіх учасників. Іншою проблемою є потенційна можливість дублювання відповідей від представників однієї компанії у випадку реєстрації на різних майданчиках.

З урахуванням цих обмежень слід говорити про результати цього опитування не як про репрезентативний зріз думки усіх представників бізнесу, що беруть участь у публічних закупівлях, а як про пілотний проект, який, тим не менш, ілюструє позицію найбільш активних представників бізнесу.

Опитування здійснене в рамках проекту
“Розвиток моніторингу системи PROZORRO”
за підтримки:

OMIDYAR NETWORK

ПОРТРЕТ УЧАСНИКІВ ОПИТУВАННЯ

Переважна більшість (67%) учасників опитування – представники малих підприємств. Ще 27% - це середні підприємства і тільки 6% - представники великих підприємств.

9 з 10 опитаних організацій брали участь в допорогових закупівлях. При цьому, частіше, ніж в цілому по вибірці, зазначали про свою неучасть у допорогових закупівлях представники великих та малих підприємств. Детальніше це розглянемо нижче.

УЧАСТЬ У ДОПОРОГОВИХ ЗАКУПІВЛЯХ І РОЗМІР ПІДПРИЄМСТВА

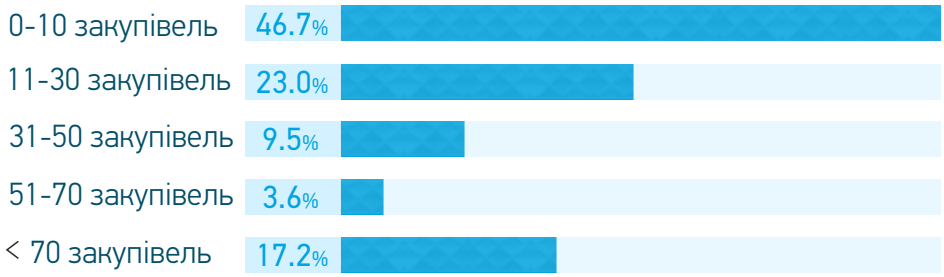
Чи брали Ви (Ваша організація) учать у допоргових закупівлях?

Серед усіх опитаних представників бізнесу майже половина (47%) брали участь у незначній кількості (до 10) допорогових закупівель або не брали участі взагалі. У більше ніж 70 допорогових закупівлях брали участь 17% опитаних, 23% в 11-30 закупівлях, 10% - в 31-50 закупівлях і 4% у 51-70 закупівлях.

УЧАСТЬ ПІДПРИЄМСТВА У ДОПОРОГОВИХ ЗАКУПІВЛЯХ

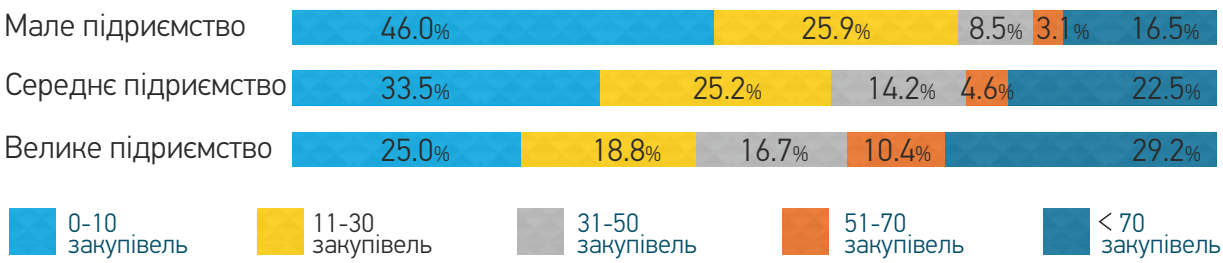
У скількох допоргових закупівлях Ви (Ваша організація) брали учать?

Виявлена пряма залежність між розміром підприємства та кількістю проведених допорогових закупівель: чим менше підприємство, тим в меншій кількості допорогових закупівель воно брало участь. Серед малих підприємств майже половина (46%) брали участь у незначній (до 10) кількості допорогових закупівель, тоді як серед великих підприємств більше 40% брали участь у 50 і більше подібних закупівлях.

ІНТЕНСИВНІСТЬ УЧАСТІ У ДОПОРОГОВИХ ЗАКУПІВЛЯХ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РОЗМІРУ ПІДПРИЄМСТВА,

серед тих, хто брав участь у допорогових закупівлях

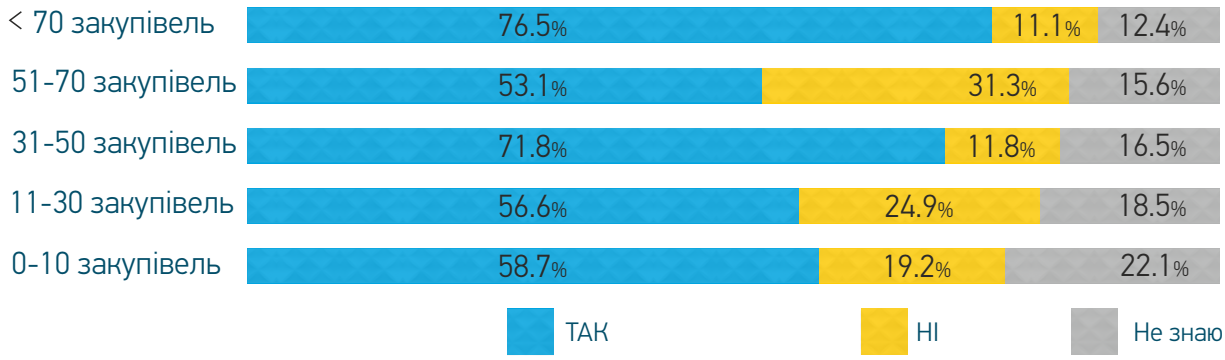

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Переважна більшість (62%) опитаних представників бізнесу вважає, що проведення допорогових закупівель слід регламентувати шляхом включення до Закону України "Про публічні закупівлі". Проти подібної регламентації висловилися 19% опитаних. Решта (19%) не визначилися. При цьому, слід зазначити, що серед учасників, які брали участь у допорогових закупівлях, підтверджують необхідність регламентації 64% опитаних. Серед учасників, які не брали участь у допорогах раніше, невизначеність щодо цього питання суттєво вища – кожен третій не зміг відповісти на це запитання, що цілком логічно в силу відсутності подібного досвіду участі.

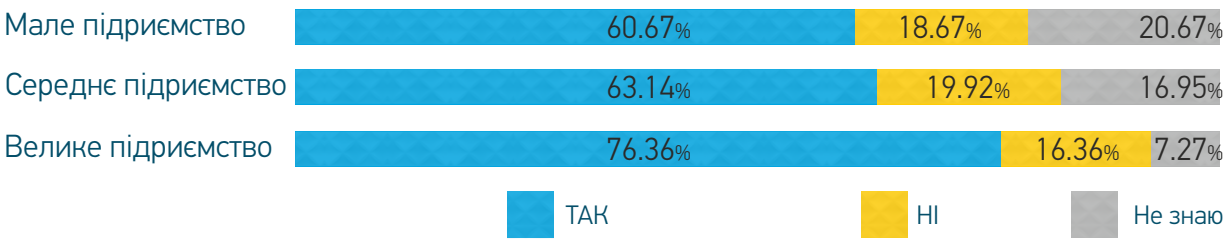
При цьому, чим більший досвід участі у допорогових закупівлях, тим більша визначеність у питанні необхідності додаткової регламентації допорогів. При цьому, серед представників бізнесу, які брали участь у більше ніж 70 допорогових закупівель, 77% висловили підтримку тези, що допорогові закупівлі необхідно регламентувати шляхом включення до Закону України «Про публічні закупівлі».

ЧИ ПОГОДЖУЄТЕСЯ ВИ З ТИМ, ЩО ДОПОРОГОВІ ЗАКУПІВЛІ НЕОБХІДНО РЕГЛАМЕНТУВАТИ ШЛЯХОМ ВКЛЮЧЕННЯ ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ "ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ"?

Спостерігається залежність підтримки потреби регламентування допорогів з розміром підприємства: що більше підприємство, то більшою мірою воно підтримує необхідність регламентації допорогів. Якщо серед представників малих підприємств частка підтримки цієї ідеї складає 61%, а середніх підприємств – 63%, то серед великих підприємств така частка сягає значно вищої позначки – 76%.

ЧИ ПОГОДЖУЄТЕСЯ ВИ З ТИМ, ЩО ДОПОРОГОВІ ЗАКУПІВЛІ НЕОБХІДНО РЕГЛАМЕНТУВАТИ ШЛЯХОМ ВКЛЮЧЕННЯ ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ "ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ"?

Серед основних проблем, які за оцінками учасників опитування існують в допорогових закупівлях, є наступні (в порядку інтенсивності згадування):

ЯКІ ПРОБЛЕМИ ІСНУЮТЬ В ДОПОРОГОВИХ ЗАКУПІВЛЯХ?

66% Відсутність відповідальності замовника за порушення

60% Неможливість оскарження неправомірних дій/ рішень замовників

56% Дискримінаційні вимоги в документації

51% Безпідставна дискваліфікація учасників

29% Затягування допорогової закупівлі замовником після аукціону

23% Обмежений час на підготовку пропозиції

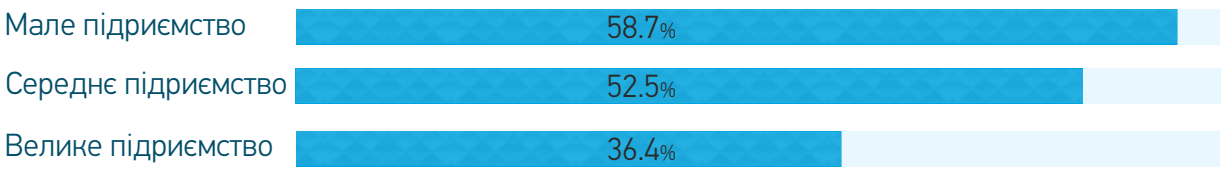
17% Невелика вартість контракту

1% Недобросовісна конкуренція, занижені ціни переможців, формування вимог під «свого» постачальника

Тільки 1 учасник опитування вказав, що проблем в допорогових закупівлях не існує, ще 3 не змогли відповісти на це питання.

Цікаво, що для більшості вище перелічених проблем, частка підтримки представниками як малих, так і великих підприємств практично рівна. Проте, на проблему **дискримінаційних вимог** в документації суттєво частіше вказують представники **малих та середніх підприємств**, аніж великих: 36% представників великого бізнесу і, водночас, більше половини представників середнього та малого бізнесу (53% і 59% відповідно).

ВВАЖАЮТЬ, ЩО ДИСКРИМІНАЦІЙНІ ВИМОГИ В ДОКУМЕНТАЦІЇ - ПРОБЛЕМА В ДОПОРОГОВИХ ЗАКУПІВЛЯХ

Однозначної позиції представників бізнесу щодо того, з якої суми повинні проводитися конкурентні допорогові закупівлі, немає. 33% учасників опитування запропонували проводити конкурентні допорогові закупівлі в обов'язковому порядку починаючи з 50 тис. гривень, 24% опитаних обрали різні варіанти в діапазоні від 1 копійки до 5 тис. гривень включно (5,7% висловили ідею встановлення порогу на рівні 1 копійки), 15% учасників висловилися за поріг в 10 тис. гривень, а ще 11% - за поріг в 20 тис. гривень. 3,4% сказали, що поріг має бути на рівні 100 тис., 3% - на рівні 200 тис. 2% - на рівні 500 тис. грн., ще по 1% висловилися за поріг в сумі 300 тис. і 150 тис. Цікаво, що майже 2,5% опитаних вважають, що допороги мають бути в межах від 1 до 50 млн грн. 2% не змогли відповісти на запитання.

50 000	33.33%	200	0.22%
10 000	15.26%	2 000	0.22%
20 000	11.11%	350 000	0.22%
3 000	10.21%	10 000 000	0.22%
5 000	6.62%	17	0.11%
0,01	5.72%	150	0.11%
100 000	3.59%	1 500	0.11%
200 000	3.03%	1 600	0.11%
Інше	2.36%	25 000	0.11%
500 000	2.02%	70 000	0.11%
300 000	1.12%	260 000	0.11%
150 000	1.01%	520 000	0.11%
1 000 000	0.90%	550 000	0.11%
2 000 000	0.45%	2 500 000	0.11%
3 000 000	0.45%	12 000 000	0.11%
1 000	0.34%	50 000 000	0.11%
100	0.22%		

Узагальнивши, можна виділити наступні групи сум, з яких бізнес вважає доцільним проводити обов'язкові конкурентні допорогові закупівлі:

1) Підтримали суми в діапазоні від 1 копійки до 50 000 гривень (не включно) - суми, що є до поточного "порогу" для звітування - 51% опитаних.

2) Суми в діапазоні поточного порогу (від 50 тисяч гривень до 200 000 гривень) 38% учасників опитування, при цьому 33% підтримали суму 50 000 гривень.

3) За підняття допорогу на суми вищі або рівні 200 000 гривень висловилися трохи більше 9% опитаних.

Для усіх опитаних медіанним значенням за цим запитанням є сума в 20 тис. грн., а загалом за проведення конкурентних допорогових закупівель в обов'язковому порядку починаючи з суми в діапазоні від 1 копійки до 50 тис. гривень (включно) висловилися 84% опитаних.

За критерієм готовності платити за оскарження допорогових закупівель опитані розділились фактично навпіл, проте, більшість представників бізнесу, все ж таки, не готова платити за оскарження (58% проти 42%). При цьому, представники більших підприємств висловили навіть нижчу готовність (38%) платити за оскарження в допорогових закупівлях, ніж представники малих (41%) та середніх (45%) підприємств. Швидше за все, ці представники бізнесу оцінюють масштаби подібних закупівель як дрібні і вважають, що витрати часу та коштів на оскарження є недоцільними при невеликих сумах контрактів.

Ми також намагалися оцінити суму, яку готові учасники допорогових закупівель заплатити з метою оскарження. 35% опитаних обирали суму від 0 до 1 гривні, тобто сказали, що не готові нічого платити за подібний сервіс. Розповсюдженою причиною відмови, яку висловлювали учасники опитування, є: **«постачальники і так сплачують внесок просто за участь в торгах, чому ми повинні платити ще і за оскарження»**. Іншою ж розповсюдженою причиною є недовіра до дієвості механізму оскарження на допорогових закупівлях загалом. Близько 15% опитаних стверджують, що вартість оскарження має залежати від суми закупівлі і складати певний відсоток від неї. 11% назвали суму в розмірі до 100 гривень, ще 10% готові платити за оскарження 100 грн, 9% - 500 грн, 8% - 1000 грн.

Серед усіх числових відповідей середнім значенням в питанні оскарження є сума на рівні 1071 грн, а медіанною – 50 гривень.

На думку 51% опитаних основним органом оскарження для розгляду допорогових закупівель має бути Антимонопольний комітет. Державну аудиторську службу України в цій ролі готові бачити 39% опитаних. 25% вказали, що таким органом має бути керівний орган Замовника. Те, що цим питанням мають займатися суди, сказали 16% опитаних, 13% визначили таким органом Замовника. Серед інших варіантів згадувались МЕРТ, уповноважені громадські організації або ж спеціалізовані комісії чи новостворені органи, які мали б займатися виключно цим напрямком.

ХТО, НА ВАШУ ДУМКУ, МАЄ ЗАЙМАТИСЯ РОЗГЛЯДОМ СКАРГ НА ДОПОРОГОВИХ ЗАКУПІВЛЯХ?

ВИСНОВКИ

- **62% представників бізнесу підтримують тезу про те, що допорогові закупівлі необхідно регламентувати шляхом включення до Закону України "Про публічні закупівлі".** При цьому, чим більшим є досвід підприємства в допорогових закупівлях, тим вищою є оцінка потреби регламентації процедури в Законі.

- **Бізнес стикався з рядом проблем при допорогах.** Серед тих проблем, які визначили більше половини опитаних є наступні: відсутність відповідальності замовника за порушення, неможливість оскарження неправомірних дій/рішень замовників, дискримінаційні вимоги в документації, безпідставна дискваліфікація учасників. При цьому, більше підкреслюють фактор наявності дискримінаційних вимог саме представники малого та середнього бізнесу.

- **84% опитаних вважають, що доцільно запроваджувати допорогові закупівлі в обов'язковому порядку для всіх замовників від суми, що не перевищує 50 тисяч гривень.** З них 33% підтримують поріг в 50 тисяч, 15% поріг в 10 тисяч, 11% поріг на рівні 20 тисяч і ще 10% підтримали поріг на рівні 3 тисяч гривень.

- **У дієвість механізму оскарження більшість опитуваного бізнесу не вірить.** Не готові за нього платити більше половини усіх учасників опитування. Якщо і платити, то незначні суми. Одне з ключових побажань – фіксувати вартість оскарження в залежності від загальної суми закупівлі.

- **Основними органами оскарження**, які можуть бути розглянуті, на думку бізнесу, є **Антимонопольний комітет** (51%), Державна аудиторська служба (39%), а також керівний орган замовника (25%). З меншим рівнем підтримки озвучувалися варіанти - суд, Замовник, МЕРТ, спеціалізовані комісії, громадські організації.

